

Wesyeta General *Mele Mustefa Barzanî*: “Kerkûk Dilê Kurdîstanê ye.”

Dr. Ali KILIÇ / Paris

Seveta (seba) Konê Reş û Bêwar Îbrahîm

Çinayî ra (çina re) bajarê Kerkûkî dewleta tirkî rê bîyo manaya tersî (terskerdene)? Çinayî ra na dewlete eve awa (ua) Kurdîstanî elektrîk virazena û elektrîkê ma roşena Kurdîstanê Başûrî, ekonomîyê welatê ma tal (tola) kena, roştîya elektrîkî birnena, miletê ma tarî de verdena?

Na qesa ser o aborîzan Dr. Yekta Uzunoglu, karzanistê xo de rast nusneno ke, dewleta tirkî Kurdistanê Başûrî talan kerdo. Dr. Yekta vano, “Tiştê ku Tirkîyê di warê elektrîkê de dike talan e. Û ne tenê di warê elektrîkê de. Kurdistan, tene ji Silopî bi kemasî 220 MW/seat kehreb distîne. Rojê dike 5280 MW/seat. Yani 5.280.000 kW/seat roje. Gor texmînan Tirkîyê 1 kW / seat bi 0.40-0.50 sente emerîkî difroşe Hikûmeta Herêma Kurdistanê. Ger bi 0.40 sente jî firotibe 5.280.000 kW/seat roje x 0.40 USD = 2.212.000-USD/ Roje. Sale herî kem dike :2.212.000 x 365 = 770. 088. 000-USD

“Bihayê elektrîkê li USA ji santralen nukleer 1.6 Sentê emerîkî bû, di sala 2006 de. Li Avusturya 1.4 sentê emerîkî bû, ji santralên avê. Li Çekê 3 sentê emerîkî bû, ji santralen termikê (komir) û 2.1 sentê emerîkî bû, ji santralen nukleer ûhd. ûhd. Em dikarin bi / maxîmum / 5 6 sentê emerîkî

(sigortakirina sermaye bêgane li Iraqê hinek bihaye, masrafên amortîzasyonê ûhd. ûhd) elektrîkê bidin çekirinê bo Kurdistan. Nav van 5-6 sentan de heqê amortîzasyonê santralên kehreb ji heye. Piştî 5 salan ku santral xwe amortize kirin, bihayê kehrebê ji bo Kurdistanê dê bibe maximun herî zede 2 sentên emerîkî. Bi 6 sentan jê be, ferq navbeyna elektrîka ji Tirkîyê ye û yê ku em bidin çekirinê (6 sent x 5.280.000 kW/sect = 316.800 USD / roje). Ev li salê maxîmum dike : 316.800 x 365 = 113.650.000-USD, Ferq kemani 660.000.000-USD e.”(1)

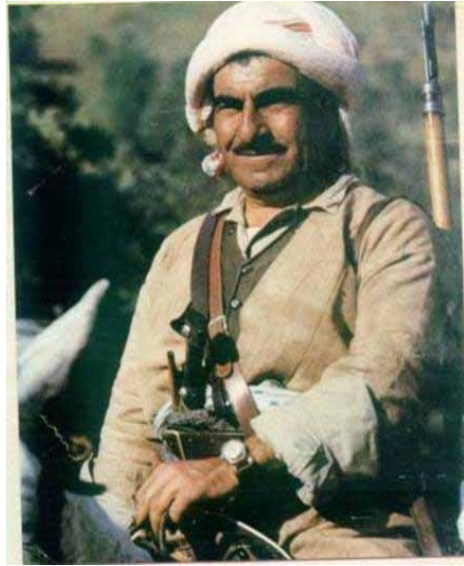
Ma rind zanîme (zoneme) ke peymanê Lozanî ra tepîya sînorê (şîndorê) Tirkîya û Îraqî dewleta îngilîzî ronayo (birna). Meselaya Mûsil û Kerkûkî ser o çiqas dewleta tirkî, Misto tirk ve xo heresa kerd la Kerkûk û Mûsil destê înan (yîne) ra vejîyay. Dima ra vatena General Mele Mistefa Barzanî “Kerkûk zerrîya bele ya Kurdistanî ya” qesade zaf hewla.

Ma persê dîroka welatê xo eve analîzê xorînî bigêrîme (bijêrîme) destê xo. Tirkî serra 1071 de eve alîkarîya mîletê kirmancî amey kewtî (kotî) Anadol û mîletê Anadolî kerd binê bandorê xo. Serra 1514 de Yavuz Sultan Selîmî eve meleme bêçîka Îdrîsê Bitlîsî mîletê ma ra 700.000 mordemî; cinî, kênekî (çenekî), domanî day qirkerdene. Neye ra tepîya, serra 1639 de welatê ma Kurdistan eve peymanê Qesrê Şîrînî dewleta osmanîyan û dewleta persan Kurdistan mîyanê xo de pare (bare) kerd. Înan (yîne) Kurdistan talan kerd, rijna, vêsna. Zern û sêmê Kurdistanî kirişna berd, qedêna. Her wext, azadî wastena mîletê ma eve gonî, kistene, qirkerdene fetesna (xeneqna). Mal û milkê ma, gemê ma, birrê ma, zîmê û hêgayê ma vêsna, înan mîlet eve zilm û zodarîye surgun kerd, kerd tever (tevera).

Serra 1916 de eve peymanê SykesPicotî, eve destê emperyalîzmê fransîzan (fransîzu) û îngilîzan (ingilzu), bê qerarê mîletê ma Kurdistan pare kerd. Koledaran (koledaru); tirkî (tirku) û farîsan (farsu) û ereban (eravu) Kurdistan talan kerd. Eve vatena Jacob Künzlerî serra 1916 de 300.000 kirmancî Kurdistan ra day barkerdene. Nê 300.000 kirmancî kam het a (kata) şîy? Vajîme ke çinayî ra cinî, domanî û kokimî day qirkerdene? Xortî û camêrdî merdimê pêsey se bîy? Îngilîzan Filîstîn de ke zorê Mistefa Kemalî berd, 75.000 hêsîrî kirmancî bîy. Yemen de 65.000, Umman de 60.000. Îngilîzan nê hêsîrê kirmancî berdî Hindistan de raya asinî (osinî) de gurenay, kiştî. Nê kirmancî kata şîy?

Eve vatena Mesudî, 700.000 kirmancî Kurdistan ra kerdî tever. Dewleta tirkî mîletê ma qir kerd, qedêna. Eve vatena Cemîl Paşazade

Ekremî, serra 1917 de eve emrê Mistefa Kemalî 400.000 kirmancî Kurdistanê Bakurî ra kerdî tever. Lazê Cemîl Paşayî vano, "Serra 1917 de asma zimistanî ya verêne de eve emrê Mistefa Kemalî kirmancî eve zor rusnay Qonya. Qefleyê karwanî Dîyarbekir ra amêne, şîyêne. Qet tuway çî nêdayne koçberan (qoçberu). Mistefa Kemalî emr dabi, kamo ke yew (zu) kîlo ardî yan zî (kî) genim bido koçberanê kirmancan (kirmancu), o kes gereke bêrone kistene. Keso ke nan, ardî, genim roşeno (roseno) dano kirmancan (kirmancu), o mordem yeno kistene. Na koçkerdene de 400.000 kirmanc telef bi. Eke ma milletê ma yo ke pêrodayîs (herb) de telef bîyo kî hesab bikerîme, bihûmarîme, mîlyone ra(1000000) zêde (jêde) kirmanc telef bîyo şîyo."

Cemîl Paşazade Ekrem dewam keno vano, "Ez nika wazena ke şima ve (bi) xo, sîyasetê Mistefa Kemalî fam bikerê û şima dismenîya Mistefa Kemalî ya verva netewa kurdî de bivînê."(2)

Sera 1916 de Mistefa Kemal eve devletê Îtalya peymanê dizdênîya (dijdîya) imze kerde. Eve Avusturya û Îngilistanî ra dijdîya peymanî viraştî. Sey (jê) îtalyanan, îngilîzan, fransizan û bolşewîkan (bolşevîkû) kemalîstan rê çekî kirişnay. Kemalîstan (kemalîstu) milletê grêkî (yewnanî) zî sey milletê armenî qir kerdî, qedênay. Pêrodayîsê Qafqasya de 700.000 armenî merdî. Enver Paşayî Sarîqamîş de se hezar (100.000) kirmancî day qirkerdene. Binê emrê Kazim Karabekirî de 16.000 suwarîyê kirmancî day herb kerdêne. Înan (yîne) ra kes nêmend. Qoçgirî de millet da qirkerdene. Mistefa Kemalî Dîyab Axa rusna Qoçgirî ke kirmancî çekanê xo bîyarê teslîmê dewleta tirkî bikerê. Elîşêrî û Heyder Begî û embazanê xo teklîfê Dîyab Axayî peyser rusna(red kerd). Milletê ma yê Mûsil û Kerkûkî çek girêdabi ke bêrê Qoçgirî de vera dismenî de, vera Mistefa Kemalî de pêrodî,soresgerê armenî çek guretivi hete Elîşêrî û Heyder Begî de vera Kemalîstu dêne pêro (Evin Çiçek, Qoçgiri-II, 5 gulane-1921). Milletê ma çeka xo teslîmê dewleta tirkî nêkerd. Vera zimistanî de gilê koyanê Dêrsimî ra hetanî ke eşîra xayîne pa Dîyab 9

Axayî ra amey qirkerdene.bado, Mîstefa Kemal, Dîyab Axa da kîstene.

Çinayî rê bajarê Kerkûkî pêrodayîsê Dêrsimî û Qoçgirî de karode girs o?

Dîroka dinya de kes ji General Mele Mistefa Barzanî domaniya xo ya hîrêserî de zindanê dewleta koledaran de nêmeno. Kes ji Barzanî welatê xo ser ra tever nêbiyo, penaberîye nêrusnîyayo. Kesî ji Barzanî seveta Komara Mehabadî eve 8.500 çekdaranê xo karê seveknayîşê dewleta Kurdistanî xo ser o nêgirewto. Di nameyê ke General Me Mustafa Barzanî heval Stalinî rê û Kroşçev're rusnay, polîtîka û dîplomasîyê (yî)ey rind ano ra dust. Coka, serok Mesûd Barzanî yo lajê(laze) General Mele Mihemmed Mustafa Barzanî vano ke, "Barzanîyo nemir seveta azadî û averberdişê miletê kurdî kewt mîyanê hende tenganeyê giranan."(1) Perodayîsê General Mustafa Barzanî, pîrî qehremanî û mêrxasî yo. Eve qesa raste, sarewedartena Barzanî, pêrodayîsê şarê kurdî de, gireyêde pîl vîyareno. Ez henî zanen ke, vano "Serok Mesûd Barzanî, yew şervan, dîroka pêrodayîsê şarî eve zanayîso xorîn bîyaro ra ziwan, mordem na qesa rinde nêgurete destê xo, rind araze nêkerde, bese nêkeno ke raya raste bimusno ra miletê xo"(2) Na rast a. Dinya de kes ji General Barzanî domaniya xo de, zindanê dewletanê kolonyaslistan nêmeno. Kesî ji vera rejîmê gonîweran de pêronêdayo. Qumandanê Komara Mehabadî adir çeke demdayiskariya Kurdistanî yo. Mal û milkê şexsî, sifte eşîra Barzan ra Sêx Abdusselamî dard we. Hard û hêgayî dewijan rê ey day parekerdene. Qalind girewtene, ey dard we.

Ewro polîtîkaya dinya de pêrodayîsê Kurdistanî ca gêno. Ma vajîme qesa girse: Kerkûk zerriya bele ya Kurdistanî ya, Kurdistan zî zerrîya şî Barzaniyê nemirî ma rê wesiya xo kerda, vato "Heq zano ke ez pêrodayîs ra hes nêkena. Pêrodayîs, rayade xiravin a. Seveta çareserkerdena meselaya welatî, ma raya pêrodayîsî gurete... Çünke, Partîya Baasî zovîna rayî ma rê nêverda. Vatena Baasî ma rê manaya xo çin a. Caverdena Kerkûkî, carverdena zovîna hetê welatê ma ya: Qebulkerdena vatena Baasî ma rê mumkûn nîya. Se beno, va bibo, ma têder qir bikerê, biqedênê, ma seveta perodayîsê Kerkûkî amadeyîme." Serok Mesûd Barzanî Parlementoyê Kurdistanî de na mesela mislet kerda.

Bêguman rejîmê Sedamî gina war ro. No waroginayîsê rejîmê

gonîwerî de para pêrodayîsê Kurdistanî zaf o. Serok Mesûd Barzanî vano ke, "Dîroka serewedartena welatê Barzan de xoverestena miletê kurdî gureyêde vire bi. Kirmanc azadî û xoserobîyene wazeno." (3) Araze kerdena qesa Kerkûk û Mûsilî arezakerdena heştay serrî ya. Ma zanîme (zoneme) ke, benda 62. ya peyamana Sevre îmkan da ke kirmancî wîlayetê Mûsilî de jêder ê. Mûsil mîyanê sînore (şîndorê) Kurdistanê cêrî der o, wîlayetê Kerkûkî de neft vejîyabi. Dewleta tirkî eve destê dewleta îngilîzî û fransîzî eve destê dewleta bolşewîkan adire miletê ma da we. Welatê ma vêsna, qedêna, talan kerd.

Serok Mesûd Barzanî va, "Dewleta Kurdistanê dê ava bibe. Pêwendîya ligel Îsraîlê ne cerîmet e. Em rê nadin ku serbazên tirk derbasî Kerkûkê bibin!" Barzanî persê Kerkûkî ser o tehdîdkerdena Tirkîya ser o va ke, "Em nahêlin leşkerên tirk derbasî Kerkûkê bibin... Tu kurdek dest ji Kerkûkê bernade!" Meselaya Îsraîlî ser o kî qesa xo arde dust, va "Têkilîya bi Îsraîlê re ne cerîmet e, lê belê em di vî derbarî de destûra Îraqê diparêzin."

Dewleta tirkî ewro seveta Kerkûkî, meste seveta Mûsilî, miletê ma ancîna tehdîd kena. Dewleta tirkî awa çemanê Kurdistanî ra elektrîk virazena, rosena Kurdistanê Başûrî, naye ra tepîya elektrîk visnena, sûkan û bazarên ma tarî de verdena. Sey dewleta tirkî, dewleta Îranî, koyanê Kurdistanî bombarduman kena; koyan, dewan, gemanê Kurdistanî mîyanê adir û kila bombeyan de telef kena. Vera dismenîya nê dewletanê koledaran de ma çinayî rê yewbîyena (juyîna) sîyasî ya Kurdistanî ser o, azadî û xoserbîyena Kurdistanî araze nêkerîme? Miletê xo binê destê koledaran ra bixelesnîme. Hukim û zordarîya dewleta Tirkîya, dewleta Îranî û dewleta Surîya birijnîme. Coka, pêrodayîsê Barzanî, xoverestana miletê ma yo.

Ez hîrê tene nameyê ke General Mele Mehemed Mustefa Barzanî seba (seveta) J. V. Stalînî û Kroşçev rusnay, bi şeklê (yine) înan o orijînal, yanî bi lehçeya (zarava; dîyalekt) kurmanckî pêşkêşê wendoxan kena:

NAME. I Mareşalê Mezin ê Yekîtiya Sovyetan Serok Stalîn re. Moskowa

Di wê roja Leşkerê Sor xebata ji bo wekhevî, rizgariya mirovatî û azadiyê pêşkêşî cîhanê dîke, di wê roja tîrêjên wekhev û azadî yên welatê Sovyetê ronahî dide, ez li ser navê gelê kurd vê nameyê û raporê di derheqê hinek milên rewşa kurdên Îraqê de ji we re dinivîsim. Ricaya min ew e hûn bala xwe bidinê.

Mareşalê min ê mezin: Wekî ku hûn agahdar in, bi navê kurd gelek

heye. Li ser erdekî ku dikeve navbera Îraq, Îran, Tirkîye û Sûriyê dijî. Ev gelê han her ji kevin ve xwediyê ziman û netewayetî û awayê sosyolojîka xwe ye. Piştî şerê Cîhanê yê Yekem, dema ku hevpeyman bi ser ketin, ev gelê han hat perçiqandin, ji ber sebebên siyasî di navbera Mezopotamya (Îraq), Îran û Tirkîyê de kirin sê beş. Hemî wextê ji ku wek li gelên din ji bo azadiya xwe dest bi têkoşînê kir, ji ber sebebê siyaseta bindestkirin û zordarî ya îngilîzan, ku tu car bi azadî û serxwebûna Kurdistanê re nebûye, bi ser neket. Niha dawî bi ser hatiye, li gor wefayê we di derheqê mafên azadiyê yên hemî gelan, gelê kurd jî wekî gelên din, ji bo azadiya xwe dest bi xebatê kiriye.

Mareşalê min ê mezin: Ji kurdên Îraqê re ronî bûye ku siyaseta dewleta Îngilîz ji bilî bindestî û zordariyê, mebestek wê ya din ji ortêrakirina vî gelî ye. Ji ber vê me kurdên Mezopotamyayê biryar daye ku em bi zorî bigihîjin mafên xwe. Ji ber ku hemî hewildanên me yên ji bo gihîştina vê mebestê bê feyde man, ji ber vê em li diji dewleta Îraqê rabûn. Em dizanin ev dewleta han li ser destûra îngilîzan dixwaze me ji ortê rake. Me jî biryar da ku ji bo gihîştina azadiya xwe û naskirina me wekî insanen em bi awakî serbilindî xwe bidin kuştin. Em niha di nav şer de dijin.

Mareşalê serok: Di vê dema han de ku ez vê nameyê ji te re dinivîsîm, balafirên Îraqê bi alikariya ingilîzan bajar û gundên Kurdistanê bombebaran dikin, hêzên wan ên zordar bi top û teyareyan li dijî desteyê çekdarên kurd ku ji bilî tivingê tu tişteki din di destê wan de tune, şer dikin. Bi ser vê de jî, ew navçeyên me azad kirine, me azadî û xwemuxtariya xwe îlan kiriye, em dixwazin wê biparêzin û me hemî imkanên xwe ji bo vê mebestê amade kiriye.

Mareşalê gelên bindest ên tîn perçiqandin: hemî dinya û bi taybetî kurdên Îraqê agahdar in ku we karekî mezin ji bo azadî û serxwebûna gelan kiriye, ev hemî tiştên ku em dibînin ji nişanên vê rastiye ne. Ji ber vê, em bala we ya pîroz ji bo van daxwazên me yên xwarê dikişînin:

- 1- Alîkariya maddî û çekdarî ji me re bê dayîn.
- 2- Şoreşa me şoreşeke pîroz a gelî bê qebûl kirin.
- 3- Em amade ne wekî komareke azad di bin piştevaniya we de bin.
- 4- Di kanalên siyaseta derve de alîkariya me bê kirin.
- 5- Em amade ne pêwendiyên siyasî, aborî, kulturî û leşkerî bi we re deynin.

Em çaverêya hewlê we yê payebilind û ji bo rizgariya me nêrinên we yên biqîmet dikin.

Bijîn, her zindî bin ji bo asayîş û jiyana baş a gelên Sovyetê!

Bijîn, her zindî bin ji bo asayîş û jiyana baş a gelê kurd.

Silav ji Kurdistana azad a li Îraq û Îranê.

Fermandarê Leşkerê Azadî û Şoreşa Gelê Kurd li Îraqê Dostê we:
Mustefa Barzanî.(4)

NAME II Cîgirê Wezîrê Hundurî yê Yekîtiya Sovyetê

Ji bo Generalê Yekktiya Sovyetê Heval Stalîn J. V.

1) Her wekî hûn dizanin, me li Îraqê ji bo rizgariya kurdan li dijî dewleta Îraqê serî hilda. Piştî ku em di sala 1945an de hatin Îranê û me xwe avêt ba leşkerê Sovyetê û li wir bi cih bûn, me di Îranê de berdariya tevgera şoregerî ya ji bo rizgariya gelên Azerbaycanê û kurd kir.

2) IOê kanûna pêşî ya sala 1946an, hêzên demokrat ên Îranê di bin tezyîq û dexma kevneperestan de xwe dan dest, lê me dijîtiya xwe da domandin û gelên din jî bi me re beşdar bûn. Eger beg û axayên kurdan alîkariya dewleta Îraqê nekiribûna, em nedihatî Îranê û me xebata xwe didomand.

3) Di wê mudetê de bi hevberendiya kevneperestên Tirkîyê û Îraqê em di nav tîrsa jîortêrabûnê de bûn. Em xwedî hêzeke mezin nebûn, lê heta niha jî me xwe li ber ittîfaqa kevneperestan ragirtiye û me zerareke mezin daye wan. Em bi saya ruhîyeta xwe ya şoregerî bi ser ketin û me hêza xwe parast. Armanca me Kurdistana Îraqê bû, lê ji ber sebebê dêsttêkirina hinek grûbên kevneperest, bi me re nepakî hat kirin. Me li Îraqê eskerê tirk dîtin ku alîkariya kevneperestên Îraqê dikirin û ev bû sebeb ku em naçar bibin ji bo demekê dev ji xebatê berdî û ji bo xebata dahatû hêzên xwe biparêzin.

4) Em hatin naçarkirin ku bîna ser sînorê Yekîtiya Sovyetê û xwe ji ablûqeya leşkerê Îranê rizgar bikin. Em pêşî çûn nav erdê Tirkîyê û ji wê jî hatin ser sînorê Sovyetê. Di mudetê 20 rojên meşa xwe ya heta ser rûbarê Aras de, di hemî van 20 rojan de daxwaza kevneperestên Îranê ew bû ku me ji ortê rakin; lê piştî şerekî giran û xwînî em gihîştin ser sînorê Yekîtiya Sovyetê.

5) A niha em 500 şoreşgerên Barzan li ser sînorê Yekitiya Sovyetê ne, di nav me de birîndar û nexweş gelek in. Em wekî hemî gelên demokrasîxwaz, pêwistiya me bi azadiyê heye. Em çaveriya alîkariya hevalê Stalinê dikin.

Em ji ber vê hatine nav erdê Sovyetê, em dizanin dewleta Yekîtiya Sovyetê demokratîrîn dewleta kedkar û gundiyan e. Ji ber van şert û mercên ku em tê de ne, em rica dikin ku hûn alîkariya me bikin.

Her bîjî heval Stalin û hemû gelen Yekîtiya Sovyetê (5)

NAME - III Hevalê Heja, Birêz û Mezin Kroşçev

Yek: Ez hêvîdar im ku siheta te baş be û hemî daxwaz û hêviyên te bicih bin.

Du: Ez bi dilekî germ spasî we dikim. Her çend divê ez bêjim, ji min re gelek ciyê mixabiniyê ye ku ez nikarim li gorî pêwistî spasî mirovayeti û ew agahdariyên we yên li hemberî min hebûne bikim; lê ez hêvîdar im ku hûn van kil û kêmasiyên min bibexşînin.

Sê: Wekî ku hûn jî agahdar in, partiya me ya Demokrat, di sala 1947an de ferman da min ku ez bêm Yekîtiya Sovyetê. Min jî ew ferman bicih anî. Em 500 kes bûn û piştî acizî û westaneke giran me xwe gihand ser sînorê Yekîtiya Sovyetê. Ew mirovên bi min re hemî birayên min in û gelê me ew bi min re şandine. Ez li hemberî gelê xwe û partiya wan di hemî warî de berpirsiyar im. Lê ji roja em hatine nav erdê Yekîtiya Sovyetê pê ve, ev berpirsiyariya han ketiye ser mile we û wekî hemî gelên din, heqê me yê maf û xweşiya jiyane heye. Em dizanin ku we ji ahkariya me kiriye û em çaveriya lutf û destvekirîya we ne û em ji bo azadiya gelê xwe daxwaza piştevanî û çavdêriya we dikin.

Birayên me ku ji erd, welat û gelê xwe dûr in, çi tiştê wan hebû ji destê xwe kirin, partî û gelê me ew şandin vir. Niha wan xwe avêtiye we û ji we daxwaz dikin ku ji bo pêşketin û avakirina welatê xwe, pêwistiya wan bi zanistiya bilind, nesîhetên zêde û saxîtiya we heye. Dê dîroka Kurdistanê tev van binivîse û ew dema ku xwe di hembêza Rûsyaya ezîz, dewleta Yekîtiya Sovyetê, serokên zana Partiya Komunîst a mezin û we yê bîrez bibîne, dê ew di dilê gelê me de bimîne. Ez hêvîdar im ku hûn bi ruhê mînê rasteqîni têbigêhin. (6)

Barzanî, Mustefa Mihemmed. Îmza: 25ê Çirîya pêşî 1954

Bibliyografya:

* Ev gotar pir dirêj û piranî jî, bi zaraveyê zazakî bû, me delîve nedît hemûyê belav bikim.

1. Mesoud Barzani, BARZANI, Azadîa Netewîa Gele kurd, Doz Yay, Ocak 2003, ist:s.15

2. Mesoud Barzani, ibid.p.16

5. Heman jêdera jorîn

4. General Mele Mustefa Barzanî, Name bo Heval Stalîn, Arşîva Russia

5. General Mele Mustefa Barzani, Name bo Heval Stalîn, Arşîva Russia, 18 heziran 1947

6. General Mele Mihemmed Mustefa Barzanî, Nameya bo Birêz Kroşçev, Arşîva Russia.